

סיבוכי נטייה, עמ' I

פרדיגמות דפקטיביות

עברית: לפועל יכול אין מקור.

דוגמאות מהספר

אין בינוני עבר	incombere 'להיות מוטל (על משהו)'	איטלקית
אין זמן עבר אימפרפקט	frire 'לטגן', déchoire 'ליפול', clore 'לסגור'	צרפתית
אין זמן עבר	abide 'לסבול (משהו)'	אנגלית
אין גוף 1 יחיד בהווה/עתיד	победить (pobedit') 'לנצח'	רוסית
אין גנטיב רבים	mečta 'חלום' мечта	

דפונטיה

שימו לב לסופיות זמן הווה פעילות וסבילות ביונית מודרנית. הסופיות מודפסות באותיות עבות.

	סביל		פעיל		
vlépome	βλέπομαι	'אני נראה'	vlépo	βλέπω	'אני רואה'
vlépese	βλέπεσαι	'את/ה נראה/ית'	vlépis	βλέπεις	'את/ה רואה/ת'
vlépete	βλέπεται	'הוא/היא נראה/תה'	vlépi	βλέπει	'הוא/היא רואה/ת'
vlepómaste	βλεπόμαστε	'אנחנו נראים/ות'	vlépume	βλέπουμε	'אנחנו רואים/ות'
vlépeste	βλέπεστε	'אתם/ן נראים/ות'	vlépete	βλέπετε	'אתם/ן רואים/ות'
vléponde	βλέπονται	'הם/ן נראים/ות'	vlépun	βλέπουν	'הם/ן רואים/ות'
gráfome	γράφομαι	'אני נכתב/ת'	gráfo	γράφω	'אני כותב/ת'
gráfese	γράφεσαι	'את/ה נכתב/ת'	gráfis	γράφεις	'את/ה כותב/ת'
gráfete	γράφεται	'הוא/היא נכתב/ת'	gráfi	γράφει	'הוא/היא כותב/ת'
gráfómaste	γραφόμαστε	'אנחנו נכתבים/ות'	gráfume	γράφουμε	'אנחנו כותבים/ות'
gráfeste	γράφεστε	'אתם/ן נכתבים/ות'	gráfete	γράφετε	'אתם/ן כותבים/ות'
gráfonde	γράφονται	'הם/ן נכתבים/ות'	gráfun	γράφουν	'הם/ן כותבים/ות'

כפי שרואים בדוגמאות האלה, הסופיות של הפעיל והסביל שונות לגמרי.

הפעלים הנ"ל פעילים (כמו הדוגמא הספר exxome 'בא'). אולם, למרות היותם פעילים פעילים, הסופיות הן סופיות סבילות.

xriázome	χρειάζομαι	'אני צריך/ה'	éfxome	εύχομαι	'אני מקווה'
xriázese	χρειάζεσαι	'את/ה צריך/ה'	éfxese	εύχεσαι	'את/ה מקווה'
xriázete	χρειάζεται	'הוא/היא צריך/ה'	éfxete	εύχεται	'הוא/היא מקווה'
xriázómaste	χρειαζόμαστε	'אנחנו צריכים/ות'	efxómaste	ευχόμαστε	'אנחנו מקווים/ות'
xriázeste	χρειάζεστε	'אתם/ן צריכים/ות'	éfxeste	εύχεστε	'אתם/ן מקווים/ות'
xriázonde	χρειάζονται	'הם/ן צריכים/ות'	éfxonde	εύχονται	'הם/ן מקווים/ות'

פעלים כאלה מכונים פעלים דפונטיים.

סיבוכי נטייה, עמ' 2

גם בעברית יש פעלים דפוננטיים. יש פעלים בבניין נפעל (תיכון/סביל) עם משמעות פעילה. הנה דוגמאות ספורות:

נאבק	נהנה
נזהר	נזכר
נכנס	נעלם

ביטוי פְּרִיפְרָסְטִי

לפעמים קונסטרוקציה תחבירית ממלאת חלק מהמשבצות בפרדיגמה.

צורת השוואה באנגלית:

prettier	'יותר יפה'
more beautiful	'יותר יפה'
אבל לא *beautifuler	
צורות פרפקט-סביל בלטינית:	
SCRĪBŌ	'כתב'

סביל	פעיל	
scribitur	scribit	הווה
scribēbatur	scribēbat	אימפרפקט
scrīptum est	scrīpsit	פרפקט
scrīptum erat	scrīpserat	פלופרפקט

יש מורפולוגים שמייחסים את המושג „ביטוי פריפרסטי“ גם לקטגוריות מורפולוגיות שלמות, כגון זמן העתיד בשפות הגרמאניות. לדעת אחרים, צורות כמו will close באנגלית או wird schließen בגרמנית (שניהם 'יסגור') אינן חלק מפרדיגמה נטייתית, כך שאין לדבר במקרים כאלה על ביטוי פריפרסטי. מצד שני, בכמה שפות יש קטגוריות נטייתיות שביטויים בד"כ תחבירי, אבל במילים ספורות הביטוי מורפולוגי. במקרים כאלה, יותר סביר לדבר על ביטוי פריפרסטי לקטגוריה.

דוגמאות מהספר:

פעלים שליליים בלוגית משתמשים בד"כ במילה tawun:

čüxün tawun	'לא שוטף/לא רוחץ'	čüxün	'שוטף, רוחץ'
taxun	'לא הופך ל-'	xun	'הופך ל-'
tagun	'לא נותן'	gun	'נותן'

שמות תואר השוואתיים בספרדית משתמשים בד"כ במילה más:

más oscuro	'יותר חשוך'	oscuro	'חשוך'
mejor	'יותר טוב'	bueno	'טוב'
peor	'יותר גרוע'	malo	'גרוע'
mayor	'יותר גדול'	grande	'גדול'
menor	'יותר קטן'	pequeño	'קטן'

דוגמא נוספת:

זמן העתיד בהונגרית משתמש בד"כ בפועל העוז fog:

fog magyarazni	'/תסביר/
fog főzni	'/תבשל/
lesz	'/תהיה/